

**JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON
SISÄISEN RAHANJAON PERIAATTEET
VUOSIKSI 2013 - 2020**

Hyväksytty yliopiston hallituksen kokouksessa 5.6.2012.

1 JOHDANTO

Rehtori asetti 26.1.2012 työryhmän valmistelemaan yliopiston sisäistä rahoitusmallia vuosille 2013 – 2020. Ryhmän tuli tehdä 30.4.2012 mennessä ehdotus yliopiston hallitukselle rahoituksen jakamisen periaatteista, jotka sisältävät jakomallin hallituksen talousarviossa rehtorin kohdennettavaksi osoittamalle rahoitukselle. Ryhmän puheenjohtajaksi nimettiin vararehtori Matti Manninen ja jäseniksi professori Minna-Riitta Luukka, hallintojohtaja Kirsi Moisander, taluspäällikkö Päivi Seppä, professori Timo Tiihonen, professori Jouni Viiri, opiskelija Sami Tuori (varahenkilö Susanna Koistinen) sekä sihteeriksi suunnittelupäällikkö Sakari Liimatainen. Ryhmä kokoontui kuusi kertaa ja luovutti raporttinsa rehtorille 27.4.2012.

Ryhmän toimeksiannon perusteluna on yliopiston sisäisen rahanjakomallin voimassaolon päätyminen vuoden 2012 lopussa sekä valtakunnallisen rahoitusmallin uudistaminen. Yliopiston uutta rahoitusmallia tarvitaan syksystä 2012 lähtien sisäisissä sopimusneuvotteluissa, joissa sovitaan voimavarojen jakamisesta vuodelle 2013. Valtakunnallista rahoitusmallia on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla talven 2011 - 2012 aikana. Yliopistojen rahoitusmallin uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotus uudeksi malliksi (Laadukas, kansainvälinen, profiloitunut ja vaikuttava yliopisto –ehdotus yliopistojen rahoitusmalliksi vuodesta 2013 alkaen; OKM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:26) on ollut yliopistoissa lausunnolla kahteen otteeseen, ja päätös uudeksi malliksi tehtiin 19.4.2012. Uuden valtakunnallisen mallin ohjausvaikutus halutaan siirtää yliopiston sisäiseen rahanjakoon.

Työryhmän ehdottaman rahoitusmallin periaatteita on esitelty yliopiston johtoryhmässä 16.4.2012. Työryhmän esitys rahoitusmalliksi oli keskusteltavana hallituksen ilta-koulussa 16.5.2012 sekä yliopistoyhteisölle järjestetyssä tilaisuudessa 21.5.2012. Mallista pyydetyt lausunnot työryhmä käsitteli 29.5.2012 pitämässään kokouksessa.

2 VALTAKUNNALLINEN RAHOITUSMALLI

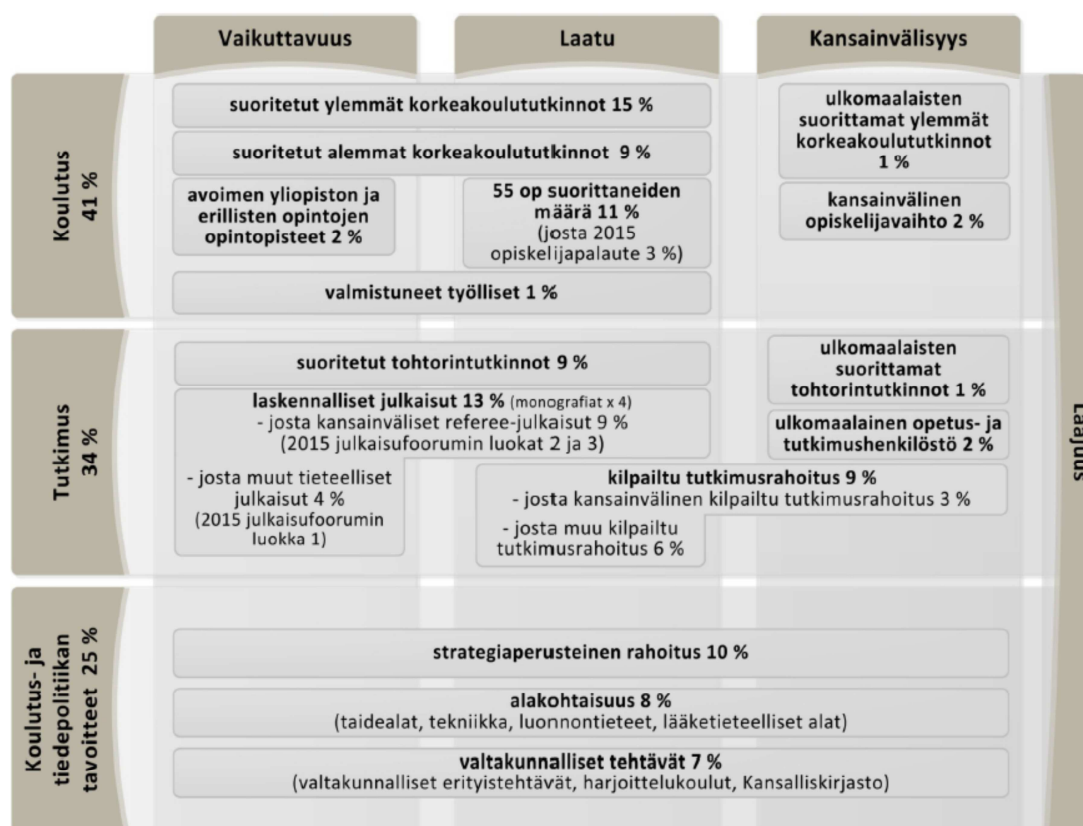
Valtakunnallisen rahoitusmallin tavoite on asetettu vuoteen 2020, jolloin päättyy toinen yliopiston seuraavista nelivuotisista sopimuskausista. Valtakunnallisen mallin tavoite-tilaksi asetettiin laadukkaampi, vaikuttavampi, tehokkaampi, profiloituneempi ja kansainvälisempi yliopistolaitos, jota uuden rahoitusmallin on tuettava. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan uusi malli korostaa ensisijaisesti laadun ja vaikuttavuuden merkitystä.

Aikaisempaan rahoitusmalliin verrattuna uusi valtakunnallinen malli painottaa voimakkaasti julkaisuja sekä huomioi opintoprosessien kehittämisen ja sujuvuuden. Kan-

sainvälistyminen tulee myös monella tavalla huomioiduksi. Tutkintotavoitteet eivät muodosta enää rahoituskriteeriä.

Mallissa on kolme pääosiota: koulutus, tutkimus sekä muut koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet. Koulutuksen ja tutkimuksen perusteella jaetaan yhteensä 75 % yliopistojen perusrahoituksesta, ja koulutus- ja tiedepoliittisten tavoitteiden perusteella jaetaan 25 %. Ministeriö kohdistaa rahoituksen yliopistolle yhtenä kokonaisuutena. Rahoituksen sisäisestä jaosta päättää yliopisto.

Kuva 1: Valtakunnallinen rahoitusmalli

3 YLIOPISTON SISÄINEN RAHOITUSMALLI

3.1 Yleistä

Yliopiston sisäinen rahoitusmalli kohdistuu siihen rahoitukseen, jonka hallitus vuosittain antaa talousarviossa rehtorin jaettavaksi. Yliopiston rahoitusmallilla tarkoitetaan

opetus- ja kulttuuriministeriön osoittaman yliopistolain mukaisen rahoituksen kohdentamista. Muuta rahoitusta ohjataan erillisillä päätöksillä.

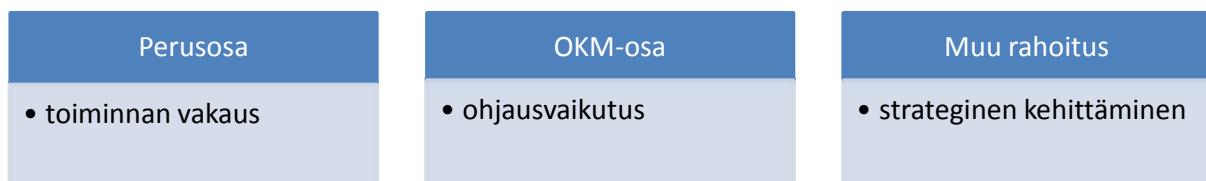
Mallin tavoitteena on yliopiston strategian mukaisen kehityksen tukeminen ja riittävän vakauden turvaaminen pitkäjänteiselle tutkimus- ja koulutustoiminnalle. On tärkeää, että yliopiston sisäinen rahoitusmalli noudattaa riittävässä määrin valtakunnallista rahoitusmallia, jotta siihen rakennetut ansaintaperiaatteet saadaan siirtymään yliopiston sisäiseen ohjaukseen. Mallin periaatteita tulee noudattaa mahdollisimman pitkälle myös tiedekuntien sisäisessä ohjauksessa. Mallin rinnalle ei pidä rakentaa esimerkiksi koulutuksen osa-alueelle erillisiä kokonaisuuksia varten opintopistepohjaista sisäistä kauppaa.

Mallissa yhteisille tilakustannuksille varataan tarvittavat määrärahat ennen rahoituksen yksikkökohtaista jakamista ja että opetustilojen käytöstä ei laskuteta käyttäjiä. Uudisrakentamisen yhteydessä tarvittavien väistötilojen vaikutus yksiköille ratkaistaan tapauskohtaisesti. Tilojen ylivaraamista ja varatun tilan käyttämättömyyttä ei pidetä Jyväskylän yliopistossa erityisenä ongelmana. Tärkeää kuitenkin on, että tilojen hallintakäytäntöjä kehitetään systemaattisesti tukemaan kokonaistaloudellista tilojen käyttöä.

Yliopiston sisäisen rahoitusmallin rakenne muuttuu merkittävästi aikaisempaan verrattuna. Tavoitteena on, että muutokset eivät heijastu välittömästi rahoituksen yksikkökohtaiseen jakaantumiseen, vaan vasta mallin pitkän aikavälin ohjausvaikutuksen kautta. Rahoituksen painopisteiden muutoksilla tähdätään yliopiston strategian toteuttamiseen ja yliopiston talouden vakaan kehityksen turvaamiseen.

3.2 Rahoitusmallin rakenne

Mallin mukaan jaettava rahoitus jaetaan kolmeen osaan: toiminnan vakautta turvaavaan perusosaan, opetus- ja kulttuuriministeriön mallin ohjausvaikutuksen siirtävään, okm-malliosaan sekä strategisen kehittämisen edellytykset tarjoavaan muu rahoitus -osaan.

Kuva 2: Rahoitusmallin rakenne

Yksiköille kohdennettava rahoitus tulee jakaantumaan eri tavoin kunkin yksikön profiilin mukaisesti. On tärkeää, että mallin ohjausvaikutus siirtyy myös tiedekuntien sisäiseen rahanjakoon.

Uuden rahoitusmallin perusrakenteeksi työryhmä ehdottaa:

1. perusosa, joka sisältää
  - a. laajuusosan
  - b. yliopiston yhteiset kulut
2. okm –osa, joka noudattaa soveltuvin osin ministeriön uutta koulutus- ja tutkimusosiota rahoitusmallia
3. muu rahoitus, joka sisältää
  - a. strategisen rahoituksen, joka sisältää varsinaisen strategisen rahoituksen lisäksi
    - i. infrastruktuurirahoituksen
    - ii. tohtoriohjelmat
    - iii. tutkimuksen huippuyksiköt
  - b. valtakunnalliset tehtävät ja harjoittelukoulu

3.3 Perusosa

Perusosa noudattaa periaatteiltaan nykyistä laajuustekijää. Toisin sanoen siihen voidaan tehdä tarvittaessa muutoksia erillisinä päätöksinä, joiden tulee olla strategiaa tukevia. Perusosan suuruuteen voivat vaikuttaa merkittävät muutokset muun muassa yksikön painoalassa ja profiilissa, opettaja- ja tutkijahenkilötyövuosissa, tilakustannuksissa ja merkittävässä infrastruktuureissa. Samoin pitkäkestoisimmat strategiset kohdennukset tehdään perusosaan. Lisäksi perusosaan kompensoidaan uuden valtakunnallisen rahoitusmallin aiheuttamat alakohtaiset tasomuutokset.

Tässä kokonaisuudessa on olennaista, että yliopistossa lasketaan ja raportoidaan vuosittain, millä toiminnalla ja kuinka paljon valtakunnallinen malli tuottaa rahoitusta yliopistolle. Valtakunnallisen rahoitusmallin tavoin tässä mallissa ei tutkintokohtaisia kertoimia pidetä tarkoituksenmukaisina.

Aikaisempien rahoitusmallien ns. yhteiset menot pienenevät. Yliopistopalveluiden perusosaan sisällytetään yhteisesti maksetut kulut kiinteistömenoja sekä rehtorin ja hallituksen kuluja lukuun ottamatta.

Yhteisiin kiinteistömenoihin budjetoidaan niiden tilojen kustannukset, joiden kohdentaminen yksiköille ei ole tarkoituksenmukaista (yhteiset opetus- ja kokoustilat, varastot ja vastaavat, liikuntasalit sekä ulkopuolisille vuokratut tilat) sekä sellaisten hankintojen ja korjausten kustannukset, jotka eivät kuulu yksiköiden tai Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n vastattaviksi. Samoin yhteisiin menoihin varataan kansainvälisen liikkuvuuden määräraha.

Tämä rahoitusmalli ei oikaise tiloista aiheutuneita eikä muita vastaavia yksiköstä riippumattomia kustannuksia (suojelurakennukset jne.). Tiloihin liittyvät erityiskysymykset hoidetaan kunkin yksikön perusosaan erillispäätöksillä. Vuoden 2013 voimavarojen laskenta pohjautuu aikaisempaan laajuustekijän tasoon suhteutettuna jaettavissa oleviin määrärahoihin ja tarvittaessa tarkistettuna edellä olevin perustein.

3.4 Okm -osa

Okm-osassa yliopiston sisäiseen rahoitusmalliin sisällytetään valtakunnallisen rahoitusmallin koulutus- ja tutkimusosiot. Mallin mittarit siirretään sisäiseen rahoitusmalliin sellaisenaan lukuun ottamatta ylempiä ja alempia korkeakoulututkintoja sekä läpäisyä, joiden kunkin osuudesta leikataan sivuainekoulutuksen opintopisteperusteiseen ansaintaan noin 20%. Sivuainekoulutus lasketaan muiden tiedekuntien opiskelijoille annettujen opintopisteiden lukumääränä siten, että muualla suoritettavat korvatut opintosuoritukset lasketaan mukaan 15 %:sti. Opintopisteen hinta on sama kaikessa koulutuksessa. Tavoitteena on, että mallin avulla tiedekuntia voidaan kannustaa sivuainekoulutuksen järjestämiseen rinnastamalla kaiken peruskoulutukseen liittyvän toiminnan ansainnaltaan samanarvoiseksi. Koulutuksen tulos rahoitetaan täten siis sekä opintopisteillä sekä tutkinnoilla. Malliin muodostuu koulutusinsenttiivi: tiedekuntien edun mukaista on saattaa tutkinnot loppuun ja sivuaineopintojen tarjoaminen on kaikkien yksiköiden edun mukaista. Malliin sisältyvät tutkinnot, suoritukset yms. lasketaan kolmen vuoden keskiarvoina.

Tohtorin tutkinnoista ei pisteosuutta eroteta, vaan osuus jaetaan kokonaisuudessaan suoritettujen tutkintojen perusteella.

Avoimen yliopistotoiminta rahoitetaan opintopisteperusteisena uudessa rahoitusmallissa nykykäytännön mukaisesti. Avoimen yliopisto-opetuksen rahoitus määräytyy suoritettujen opintopisteiden perusteella siten, että laskennassa otetaan huomioon omat opintopisteet, yhteistyöoppilaitoksissa suoritettavat opintopisteet sekä yliopiston omien opiskelijoiden opintopisteet rehtorin erikseen päättämistä opintokokonaisuuksista. Avoimen yliopiston opiskelijoille vahvistetaan yleiskustannushinta. Rehtorin erikseen päättämistä opintokokonaisuuksista korvataan myös opintomaksu.

Erilliset opintojen rahoituksen laskentaperusteena on suoritettavat opintopisteet, ja yksikköhintana on sivuaineopintopisteen hinta.

Tutkintotavoitteista sovitaan yliopiston sisäisesti, mutta niistä ei makseta kuten nyky-mallissa. Yliopiston johtaminen ja ohjaus edellyttävät sisäisiä tutkintotavoitteita. Tiedekuntakohtaisille tutkintotavoitteille ei aseteta valtakunnallisesta menettelystä poiketen leikkureita. Näin saadaan varmistetuksi, ettei yliopiston sisälle synny koko yliopiston kannalta epätervettä toimintaa tutkintotavoitteiden täyttymisen seuraamisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa valtion liikuntabudjetista liikuntatieteellistä tutkimusta Suomen Akatemian hallintorakenteiden ulkopuolella, mutta Akatemian käytänteitä tiukasti seuraten. Tätä kautta saatu tutkimusrahoitus rinnastetaan mallissa Suomen Akatemialta saatuun rahoitukseen.

Rahoitusmallin indikaattoreiden yksityiskohtaisempi tietosisältö on kuvattu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusmallityöryhmän muistion sivuilla 46 – 48.

3.5 Muu rahoitus

3.5.1 Strateginen rahoitus

Hallitus osoittaa vuosittain rehtorille strategisen rahoituksen osuuden päättäessään yliopistolain (558/2009) 14 §:n mukaisesti yliopiston talousarviosta. Strateginen rahoitus kohdennetaan rehtorin päätöksellä yliopiston strategian, toiminnan ja talouden keskeisten tavoitteiden sekä ohjauksen periaatteiden mukaisesti yliopiston strategiseen kehittämiseen.

Rehtorin päätökset strategisesta rahoituksesta tehdään vuosittain. Rahoitus voi olla yksi- tai useampivuotista.

Rehtori voi päätöksellään delegoida koulutusneuvoston, tiedeneuvoston ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen neuvoston jakamaan osan strategisesta rahoituksesta strategiatavoitteita tukevaan toimintaan barometrien perusteella laadittujen arviointien sekä muun selvitys-/valmistelutyön pohjalta.

Varsinaisen strategisen rahoituksen lisäksi tähän osioon sisältyy myös infrastruktuuri-, tutkijakoulu- ja tutkimuksen huippuyksikkö –rahoitukset.

3.5.1.1 Infrastruktuurirahoitus

Infrastruktuurirahoituksen ensisijainen tavoite on edistää yliopiston tutkimus-, innovaatio- ja infrastruktuuriohjelman 2012-2017 sekä yksikkökohtaisten investointisuunnitelmien toteutumista.

Infrastruktuuri-/investointipäätökset toteutetaan yksiköille kohdistettavina investointivaltuuksina ja rahoitus mitoitetaan jatkuvuudelle suunnitelman mukaisten poistojen rahoittamiseen. Investoinneilla tarkoitetaan kalliita tutkimuslaitteita, tutkimusympäristöjä, tietovarantoja tai muuta tutkimukseen liittyvää infrastruktuuria ja sen ylläpitoa. Normaalit tutkimusmenot (työasemat, tilastoaineistot, tavanomaiset ohjelmistot ja muut tutkimukseen tarvittavat tavanomaiset materiaalit) eivät kuulu investointisuunnitelmaan, vaan ne sisällytetään yksikön rahoituksen perusosaan.

3.5.1.2 Tutkijakoulurahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö lopettaa oman erillisen tohtoriohjelmarahoituksensa ja sijoittaa tämän rahoituksen valtakunnallisen mallin kautta jaettavaksi. Tohtoriohjelmien valtakunnallisen rahoituksen tilanne on tällä hetkellä ratkaisematon. Ministeriö edellyttää, että yliopistot sopivat keskenään, kuinka kesken olevat ohjelmat hoidetaan loppuun. Nykyohjelmien loppuun saattamiseksi työryhmä pitää perusteltuna, että tohtoriohjelmat käsitellään sisäisessä rahoitusmallissa erikseen. Toiminnan jatkumo edellyttää, että tohtorikoulutusraha säilyy kauden loppuun saakka nykyisen suuruisena. Valtakunnallisen rahoitusmallin kautta suoritetuista tohtorin tutkinnoista saatava raha varmistaa toiminnan tulevaisuudessa.

Yliopiston oman tutkijakoulun rahoitustasoa esitetään jatkettavaksi mallin käyttöönotossa ainakin siirtymävaiheen ajan, mutta sen osuutta voidaan arvioida koulutuksen ja tutkimuksen välisen tasapainon säilyttämiseksi.

3.5.1.3 Tutkimuksen huippuyksiköt

Strategiseen rahoitukseen sisällytetään tutkimuksen huippuyksiköiden omarahoi-
tusosuus Suomen Akatemian kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti.

3.5.2 Valtakunnalliset tehtävät ja harjoittelukoulu

Valtakunnalliset tehtävät rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun määrärahan mukaisesti. Ministeriön esitys yliopiston valtakunnallisiksi tehtäviksi sopimuskaudella 2013 – 2016 sisältää:

1. Soveltavan kielentutkimuksen keskus (sis. yleiset kielitutkinnot, Nordbas-yhteistyö, kielikoulutuspolitiikan valtakunnallinen t&k-toiminta)
2. Kokkolan yliopistokeskus

3. KTL ja ohjausalan valtakunnallinen osaamiskeskus
4. Kiihdytinlaboratorio
5. Viittomakielen opetus ja tutkimus

Lisäksi harjoittelukoulu luetaan valtakunnallisiin tehtäviin, ja aikaisemmasta poiketen koulun rahoitus saadaan kokonaisrahoituksena. Aikaisemmasta laskennallisesta rahoituksesta ja kytkennästä valtiovarainministeriön kautta tuleviin kotikuntakorvauksiin on luovuttu.

Valtakunnallisten tehtävien lopullinen rahoitustaso määräytyy maaliskuun 2012 kehyspäättöksen mukaisesti. Valtakunnallisten tehtävien rahoitusta tarkistetaan vuosittain yliopistoindeksin mukaisesti. Valtakunnallisten tehtävien rahoitus kohdennetaan nykykäytännön mukaisesti lyhentämättömänä kyseisen tehtävän suorittamiseen.

3.6 Erillislaitokset ja palvelulaitokset

Erillislaitokset ja palvelulaitokset eivät sellaisenaan sovellu tiedekunnille rakennettuun ansaintaperusteiseen rahoitusmalliin, vaan niitä pitää käsitellä kutakin erikseen ottaen huomioon kunkin erillislaitoksen tehtävä.

Palvelulaitosten perusrahoituksesta merkittävä osa koostuu ns. yleiskustannusosuudesta. Yleiskustannusten henkilöstövolyyymiin kytketyt yleiskustannukset lasketaan aikaisemmista rahoitusmalleista poiketen henkilöstömenojen (ml apurahat) perusteella. Opiskelijavolyyymien ja kielikeskuksen opetuksen laskenta ja vyörytys toteutetaan opiskelijoiden ja opintopisteiden lukumäärän perusteella. Rehtori päättää vuosittain sovellettavista henkilöstö-, opiskelija- ja kieliopintopistevyörytysten yksikköhinnoista.

On tärkeää, että erillislaitokset kiinnittävät entistä enemmän huomiota toimintansa suuntaamiseksi valtakunnallisen rahoitusmallin ansaintalogiikan mukaisesti ja että palvelulaitokset ohjaavat palvelurakennettaan yliopiston kokonaisedun näkökulmasta säästöjä synnyttäväksi.

Liitteenä työryhmän kaavailu erillis- ja palvelulaitosten rahoituksen muodostumisesta.

Liite

Erillis- ja palvelulaitokset:

Agora Centerin rahoitus muodostuu perusosasta ja sisäisen rahoitusmallin okm-osan mukaisesti saatavasta rahoituksesta

Avoim yliopisto. Avoim yliopisto rahoitetaan ensisijaisesti suoritetuilla opintopisteillä. Rahoitus saadaan valtakunnallisen mallin avoimen yliopiston ja erillisten opintojen osiosta. Avoimella yliopistolla on perusosa.

Kirjasto rahoitetaan pääsääntöisesti perusosalla ja yleiskustannuksilla. Kirjaston toimintaan vaikuttavat myös muut asiat kuin yliopiston volyyymi, ja sen rahoituksen kehittymistä tulee seurata suhteessa yliopiston rahoitukseen. Työryhmä katsoo, että kirjasto kokoelmineen on osa yliopiston perusinfrastruktuuria. Sähköiset aineistot maksavat paljon, ja kansainvälien julkaisutoiminta tulee tärkeämmäksi.

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius soveltuu koulutus- ja tutkimustoimintansa osalta työryhmän esittämään rahoitusmalliin. Lisänä yliopistokeskuksella on erityisesti alue-toimintaan osoitetut valtakunnallisen tehtävän rahoitus sekä alueelta saatava rahoitus.

Koulutuksen arviointisihteeristö. Rahoitus saadaan opetus- ja kulttuuriministeriön erillispäätöksenä.

Koulutuksen tutkimuslaitos. Rahoitus muodostuu perusosasta, valtakunnallisen tehtävän rahoituksesta ja sisäisen rahoitusmallin okm-osan mukaisesti saatavasta rahoituksesta kuten julkaisuista ja tutkimusrahoituksesta.

Museo rahoitetaan käytännössä pelkästään perusosalla.

Yliopiston kielikeskus. Rahoitus sisältää perusosan ja opintopisteperusteisesti määräytyvän yleiskustannusosan.

Yliopistopalvelut ja sen osana tietohallintokeskus rahoitetaan perusosalla ja yleiskustannusrahoituksella.

Ympäristöntutkimuskeskus toimii liiketoimintaperiaatteella eikä saa tällä mallilla jaettavaa budjettirahoitusta.